

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๘/๒๕๕๕

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายดาบตำรวจ พินิจ เมืองโคตร จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

สรุปข้อเท็จจริง

๑. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๓ ได้กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีผลทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเกณฑ์ตามประกาศดังกล่าวมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายใน ๓๐ วัน ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี แล้วแต่กรณี

๒. ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ เทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร มีรายได้รวมทั้งสิ้น ๒๖๘,๐๒๕,๘๕๔.๐๓ บาท จึงอยู่ในเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) มีผลให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองมุกดาหาร จำนวน ๑๘ ราย มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ แต่จากการตรวจสอบปรากฏว่านายดาบตำรวจ พินิจ เมืองโคตร สมาชิกสภาเทศบาลเมืองมุกดาหาร ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ ภายในเวลาที่กำหนดและมีได้แจ้งเหตุขัดข้องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ

๓. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือถึงนายดาบตำรวจ พินิจ เมืองโคตร เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงรวม ๒ ฉบับ ดังนี้

๑) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๕/๖๕๖ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๒) หนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ลับ ที่ ปช ๐๐๐๕.๐๕/๗๖๗ ลงวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๕

หนังสือทั้ง ๒ ฉบับได้ส่งเป็นจดหมายลงทะเบียนตอบรับ ปราบปรามตามใบตอบรับของไปรษณีย์ทั้ง ๒ ฉบับ ว่าภรรยาเป็นผู้รับแทน แต่ไม่ได้รับคำชี้แจงจากนายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร แต่อย่างใด

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้รวบรวมพยานหลักฐานจากส่วนราชการต่างๆ คือ เทศบาลเมืองมุกดาหาร และจังหวัดมุกดาหาร เกี่ยวกับการแจ้งให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องทราบถึงการมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตลอดจนได้สอบถามพยานบุคคลอีก ๗ คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร ไม่ค่อยได้เข้าร่วมประชุมสภาเทศบาลและได้แสดงว่า จะไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งอีก

๔. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ ในการประชุมครั้งที่ ๕๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ ว่านายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร สมาชิกสภาเทศบาลเมืองมุกดาหาร เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๒ ประกอบประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯ พ.ศ. ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่นายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร มิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และมีได้ชี้แจงเหตุผลที่ยังมิได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ หรือดำเนินการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ให้ถูกต้องครบถ้วน จึงเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

๕. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีสองประเด็น ดังนี้

๑) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่านายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่ง

๒) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดให้นายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๖. ศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณาและส่งหนังสือถึงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อทราบ และถึงนายดาบตำรวจ พิณิจ เมืองโคตร ให้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวัน เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงผู้รับ (โดยมีนายวิษณุ ศรีसार ผู้เป็นหลานลงนามรับ) เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ แต่ก็มีได้ยื่นคำชี้แจงใดๆ เมื่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ติดต่อไปยังเทศบาลเมืองมุกดาหาร ก็ได้ทราบว่านายดาบตำรวจ พิณิจ เมืองโคตร ได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล เนื่องจากหมดวาระตั้งแต่วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕ และได้มีการเลือกตั้งใหม่แล้ว โดยนายดาบตำรวจ พิณิจ เมืองโคตร มิได้ลงสมัครตรงตามคำพยานที่บอกว่านายดาบตำรวจ พิณิจ เมืองโคตร ไม่ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งอีกต่อไป และเทศบาลเมืองมุกดาหารก็ไม่สามารถติดต่อกับนายดาบตำรวจ พิณิจ เมืองโคตร ได้อีก

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๕๑

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

... ฯลฯ

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมียุ่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

มาตรา ๒๕๒

“บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๒๕๕

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ข้อพิจารณา

เห็นได้ว่าทั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และศาลรัฐธรรมนูญได้พยายามให้โอกาสนายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ (โดยไม่มีผู้ใดคัดค้านว่าไม่มีหน้าที่ต้องยื่น) ชี้แจงแล้วหลายครั้ง แต่ก็มิได้รับคำชี้แจงแต่อย่างใด จึงต้องรับฟังข้อเท็จจริงจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่านายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งจริง ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาจึงได้แก่ ประเด็นความจงใจ และวันที่พ้นจากตำแหน่ง

คำวินิจฉัย

จากข้อเท็จจริงที่ว่านายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ โดยนายดาบตำรวจ พิณีจ เมืองโคตร มิได้ชี้แจงข้อกล่าวหาเลย จึงถือได้ว่า

จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองมุกดาหาร เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยผลแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ จึงวินิจฉัยให้นายดาบตำรวจ พินิจ เมืองโคตร พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น คือวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

อนึ่งมีข้อสังเกตว่า นายดาบตำรวจ พินิจ เมืองโคตร ได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองมุกดาหาร เนื่องจากครบวาระแล้วเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ดังนั้นหากมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ภายในวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ ก็อาจต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปีนับแต่วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ ก็ได้ หากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญอีก

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ